Herodot niçin "Tarihin Babası" olarak anılır?

Altın arayan devasa karıncalar, denizin 300 kez kırbaçlanmasını emreden öfkeli bir kral ve ünlü bir şairi boğulmaktan kurtaran bir yunus.

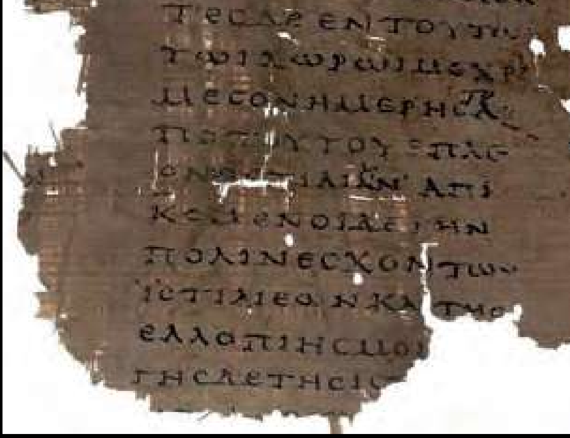
Tüm bunlar, MÖ 5. yüzyılda yaşamış Antik Yunan Yazar Herodot'un "Tarih" yapıtındaki anlatılardan yalnızca birkaçı. Bu metindeki tüm olaylar, Herodot'un aktardığı biçimde gerçekleşmemiş olabilir. Fakat bu çalışma, tarihin kayıt altına alınması bakımından devrimsel nitelikteydi.

Herodot'tan önce tarih, olan biten şeylerin ne sebeple gerçekleştiğinden ya çok az ya da (tanrıların iradesi sonucu gerçekleştiği kabulüyle) hiç bahsedilmeksizin, olayların bir listesi biçiminde yazılırdı. Herodot ise daha derin ve mantığa dayalı bir anlayışın peşindeydi. Bu yüzden de yeni bir yöntem benimsedi: Nedenlerini anlayabilmek için olaylara iki tarafın açısın-

Dünya Döndükçe

Sabriye Aşır





Herodot'un "Tarih" yapıtının bir papirüsü. *(Wikimedia Commons)*

dan da bakmak.

Herodot Yunan olmasına karşın, yaşadığı yer olan Halikarnas, Pers İmparatorluğu'nun bir parçasıydı. Güçlü konumdaki Persler ile daha zayıf durumdaki Yunanların bir dizi muharebeye tutuştukları yıllarda büyüyen Herodot, bu konuda bulabileceği her ne varsa bulmaya karar verdi.

Herodot'un anlattığına göre Pers Savaşları, Perslerin egemenliği altında yaşayan Yunanların, Atinalılar tarafından ayaklanmaya teşvik edilmesi sonucu M.Ö 499'da başladı. 490'da Pers Kralı Darius, intikam için Atina'ya ordusunu yolladı. Fakat Atinalılar, Maraton Muharebesi'nde umulmadık bir zafer kazandılar. Persler on yıl sonra, Darius'un oğlu Serhas'ın önderliğinde Yunanistan'ın tamamını istila etmek için geri döndüler.

Herodot'a göre, Serhas'ın milyonu aşkın askerden oluşan ordusuna, 300 Spartalı komutasındaki bir Yunan gücü, Termopylae Dağ Geçidi'nde karşı koydu. Perslere pahalıya patlamış olsa da, Spartalılar ve kralları Leonidas öldürüldü. Bu kahramanca yenilgi o günden bu yana, kazanma şansı az olanlar için ilham kaynağı oldu.

Birkaç hafta sonra Yunan deniz filosu, oyuna getirdiği Pers donanmasını Atina yakınlarındaki bir boğazda muharebeye çekti.

Persler yenildiler ve Serhas bir daha dönmemek üzere kaçtı.

Herodot, tüm bu savaşların nasıl patlak verdiğini ve Yunanların nasıl



Herodot'un anlatımlarına göre dünya.

galip geldiğini anlatmak için, Akdeniz'in dört bir yanından anlatıları bir araya getirdi. Zamanın dehlizinde kaybolmalarının öncesinde, hem Yunanların hem de Yunan olmayanların zaferlerini kayda geçirdi.

Herodot'un "Tarih"i şu ünlü cümleyle başlar: "Burada sunduğu Halikarnaslı Herodot'un araştırmalarıdır." Herodot, kitabını bir "araştırma" olarak niteleyerek, önemli ve daha az önemli pek çok anlatının bir araya gelmesine olanak sağladı. Pers mahkemesinin iç müzakerelerini de kayıt altına aldı. Mısır'daki uçan yılan rivayetlerini ve bir timsahın nasıl yakalanması gerektiği konusundaki tavsiyeleri de… Bu araştırma yöntemine göre Yunan kökenli "otopsi" kelimesi, "gözüyle görmek" anlamını taşır.

Herodot, edindiği farklı türdeki bulguları bir araya getirerek tarihi irdeleyen ilk yazardır: Görmek ya da görgü tanıklarının beyanları, duymak ya da duyuma dayalı anlatımlar ve söylemler ya da görenekler. Ardından da, olayı sonuçlara bağlamak için sebep ya da özdeyiş kullandı. Kitabının ilk "okurları" aslında dinleyenler idi. "Tarih" esasında 28 bölüm olarak yazıldı ve her birini yüksek sesle okumak yaklaşık dört saat sürdü.

Yunanlar güçlerini ve nüfuzlarını artırırken, Herodot'un yazdıkları ve tarih yazma fikri Akdeniz'in öbür tarafına doğru yayıldı. İlk sistematik tarihçi olan Herodot kusursuz değildi. Zaman zaman Yunanları Perslere tercih etti ve duyduğu bazı anlatılara öylesine çabuk inandı ki, hatalara davetiye çıkardı. Ancak günümüzdeki bulgular, onun aşırıya kaçan iddialarından bazılarını açıklığa kavuşturdu. Sözgelimi, Himalayalar'da toprağı kazarken çevreye altın tozu yayan bir marmot türü yaşar. Antik Pers dilinde karınca sözcüğü, marmot sözcüğü ile son derece yakınlık göstermektedir. Bu yüzden de Herodot, bir tercüme hatasının kurbanı olmuş olabilir.



Termopylae Geçidi'nde savaşan Spartalılar ve Persler. ("Die Thermopilen" Vorzeit und Gegenwart, Augsburg, 1832, syf 190)

Sonuç olarak, tamamen yeni bir yöntemle yazan biri için olağanüstü bir iş başardı. Herodot, bu yöntemi ve yaratıcılığı dolayısıyla birkaç yüzyıl sonra, Romalı Yazar Çicero tarafından "Tarihin Babası" ilan edildi. •

sabriyeasirbd@gmail.com

Kaynak: Why is Herodotus called "The Father of History"? - Mark Robinson